

deknur kom at hava tætt samstarv við skyldmannin – og ikki minst vinmannin – Jákup Kass tey síðstu fjúrtan árin, hann røkti tænastruna í Nes kirkju.

– Johan var øgiliga góður við okkum, og vit báðir arbeiddu sera væl saman, greiðir Jákup Kass frá.

– Hann var jú so sera lagaligur at vera saman við, og tað stóð ongantíð á. Um tað var í tíð ella útið, at boð vóru efur honum at koma í kirkjuna, var hann altíð klárur at koma. Eisini, tá heilsan ikki longur var so góð, og hann ikki orkaði so væl. Tá var tað eins nógv av vilja, sum tí at hann orkaði tað, at hann gjørdi sítt til, at hansara partur sum deknur ikki lá eftir.

Gleddi seg til nýggju kirkjuna

Johan gleddi seg, til tann nýggja kirkjan skuldi verða tikin í nýtslu, og sonurin Jákup fortelur, at ynskið hjá Johan var, at hann kundi enda tænastruna sum deknur við eitt nú at lesa ta fyrstu inngangsbønina í nýggju kirkjunni, fyrri so at leggja frá sær.

Men hesa gleðina untist honum ikki at uppliva, tí 15. januar í ár doyði hann, eftir at hann hevði verið sjúkur.

Síðsta ferðin, hann var í kirkjunni sum deknur, var sama dagin, sum Jákup Kass helt sína fráfaríngargudstænastu. Hetta var í november mánaði í fjør.

Uppkallað eftir mammubeiggjanum

Men frammanundan hesum hevði hann kortini verið við til eina hátíðarhending í nýggju kirkjunni. Tað var, tá grundarsteinurin varð lagdur.

Tað var ikki avgjørt, tá Johan doyði, at tann nýggja kirkjan á Heygunum á Toftum skuldi bera navnið Fríðrikskirkjan – uppkallað eftir Fríðrik Petersen, ið var ættadur úr Saltneši og var seinasti próstur, ið hevur sitið á Nesti.

Fríðrikur var mammubeiggi Johan, so tí hevði tað óivað frøtt hann cyka nógv at sloppið at uppliva vígsluna av kirkjunni, ið hann eisini sá fram til og gleddi seg

til, at kirkjufólkið í sóknini skuldi fáa.

Jarðarferðin gav doypifuntin

Tá Johan Fr. Lamhauge varð borin til gravar í januar mánaði í ár, varð gjørt av, at í staðin fyri blómur og kransar, varð fólkið biðið um at geva nýggju kirkjunni á Heygunum á Toftum eina peningagávu.

Sjálvur hevði Johan lagt stóran dent á doypifuntin, so tí var tað rættiliga náttúrligt, at innkomni peningurin til jarðarferðina hjá honum fór til doypifuntin í nýggju kirkjunni.

Soleiðis gjørdist eisini, og í doypifuntinum er pláta, ið sigur frá, at hann er givin við jarðarferðina hjá Johan Frederik Anton Lamhauge – tað var hansara fulla navn – ið var deknur í Nes kirkju frá 18. januar 1960 til 15. januar 1994.

Gjörður úr føroyskum gróti

Meðan alt annað frammi í kór, so sum altar, altartalva og prædikustólur, er gjørt úr svenskom gróti, er doypifunturin úr føroyskum gróti, ið Hogni W. Larsen

hevur fingið til vega úr Suðuroy.

Sjálvur fóturin er úr hesum føroyska grótinum, ið er ein súla av stabbagróti úr Froðba, meðan skálin er úr messing.

– Hetta grótið er av allarbesta gróti, tú kanst fáa fatur á, tí hetta hevur í síni tíð trýst seg upp ígjøgnum og er kolnað skjótt. Tað er so avbera reint eisini, greiðir Hogni sjálvur frá. Tað var hann, ið teknaði Fríðrikskirkjuna, og hann hevur eisini verið við, meðan byggingin av henni er farin fram.

– Tað er bara eitt við føroyskum gróti, og tað er, at tað er fult í rusti, og tí tók eg og brendi rustin uttan av súluni. Á tann hátt bar tað til at fáa doypifuntin at hava sama litin sum alt hitt grótið, ið er nýtt frammi í kór í kirkjunni. Tá eg brendi súluna, stakk rusturin uttanav, og so fekk hon tann myrka litin.

Hendan súlan, ið doypifunturin í Fríðrikskirkjunni er gjörður úr, er fimkantad, men tað er heldur ikki óvanligt, at hesar súlurnar eru sekskantaðar.

hj.

Ynskið hjá Johan Fr. Lamhauge, ið var deknur í Nes kirkju í samfull 34 ár (myndin omanfyri), var at endað tænastruna sína sum deknur við eitt nú at lesa inngangsbønina í nýggju kirkjunni, men tað untist honum ikki. Hann doyði 15. januar í ár, men var kortini við, at tá grundarsteinurin var lagdur til nýggju kirkjuna, ið eisini kom at verða uppkallað eftir mammubeiggja hansara, Fríðriki Petersen

Mynd: Hilmur Jan Hansen

Fyrsta barnið, ið varð borið til dópin í Fríðrikskirkjunni, var dóttir prestin Jónsvein Bech. Dóttirin fekk navnið Birita

Mynd: Hilmur Jan Hansen

Søgan um tað fyrsta jólakortið

Liðin eru 151 ár síðani fyrsta jólakort í heiminum sá dagsins ljós. Tað var tó ikki »uppfinnarin« sjálvur, ið sendi tað, men fekk tað sendandi frá einum vinmanni, ið hevði teknað tað sjálvur

Nú á døgum er tað vordið ein sjálfvilygia, at vit keypa jólakort undan jólam, sum vit so senda ætt, vinum og kenningum, ið vit ikki fáa høvið at heilsa persónliga uppá á jólam.

Og úrvalið er eisini eins stórt og tað er av øllum øðrum, ið eftirhondini hevur fingið tilnýti til jólini.

At so skuldi verða, hevur »uppfinnarin« av jólakortinum tó neyvan sæð fyrri sær, tá hugskotið fyrstu ferð sá dagsins ljós nakað fyrri jól í 1843 – altso fyrri 151 árum síðani.

Maðurin, ið var fyrstur at koma við hugskotinum, at Sir Henry Cole og var brei. Men tað lagnasta av tí heila er, at hann eisini varð tann fyrsti, ið fekk eitt jólakort sendandi.

Tað kom frá vinmanni hansara, John Calcott Horsley, ið sjálvur hevði teknað kortið, latið tað prenta og geva út av einum prentara í London.

Henry Cole, ið hevði givið Horsley hugskotið, var í allar mátar ein av teimum, ið stríddist fyrri at menna list og fatanina av list hjá tí »meiniga manninum«. Eitt nú kann nevndast, at hann var fyrsti stjórin fyri Victoria and Albert Museum í London.

Nú á døgum er Horsley rættiliga ókendur, men í síni tíð var hann kendur. Tað var

ikki bert orsakað av málningum hansara, at hann var kendur, men serliga av einari herferð, ið hann var við til at seta í gongd móti, at listamálarar brúktu nakin modell. Hendan herferðin gav honum tá eyknevnið »Klædna-Horsley«.

Gjörðist fastur siður

Fyrsta jólakortið – tað er avmyndað omanfyri – var avlangt og myndaði ein hóp av fólki. Á kortini stóðu so eisini orðini »Gleðilig jól og gott nýggjár ynski og tær«, umframt at prentað vóru orðini »Til« og »Frá« við stiplaðari linju aftanfyri, so nævnihi kundu setast á kortið, hvønn tað var til og hvørjum tað var frá.

Ikki gingu meira enn eini tjuú ár, so var tað vordin fastur siður í Onglandi og aðrastaðni at senda jólakort.

At hetta yvirhøvur kundi lata seg gera, kom fyrst og fremst av, at Ongland hevði fingið postverk í 1840, og at tað tí var lutfalsliga lætt at

senda kortini.

Frammanundan hevði tað í hvussu er ikki borið til hjá vanligu fólkinum, tí tá vóru tað bert tey múgvandi, ið høvdu ráð at gjalda fyrri útbearing.

Hóast hetta var tað fyrsta jólakortið, sum vit kenna tey í dag, stavar tað allar fyrsta jólakortið tó frá 14. öld. Ein gravering eftir ein meistara frá teirri tíðin er til skjals, men hvussu tað kortið hevur verið borið út, er ikki kent.

Fyrsta jólamerkið

Ein annar siður av sama slagi, ið eisini hevur vundið upp á seg gjøgnum árin, er jólamerkið.

Tað fyrsta varð danskt, og tað varð útgivið í 1904 við tí endamáli at útvega sjúkum og veikum børnum pening. Fyrsta árið gav sölvan av jólamerkinum 68.000 krónur, so ikki er lógið, at hesin siður enn tann dag í dag er á lívi.

hj.

Fyrsta jólamerkið var uppfundið av danska postmanninum Einar Holbøl, og varð endamálið við söluni at útvega sjúkum og veikum børnum peningastuðul